

Spis treści

Wstęp	9
Dariusz Waldziński , Spójność ekonomiczna Unii Europejskiej w świetle współczesnych przemian kulturowo-cywilizacyjnych	11
Urszula Kalina-Prasznic , Ekonomiczne kontrowersje wokół europejskiego modelu socjalnego	25
Giuseppe Calzoni , Współczesne wyzwania wobec polityki społecznej	33
Andrzej Prusek , Spójność płac w warunkach integracji europejskiej jako wyzwanie rozwojowe dla Polski	39
Filip Chybalski , Reforma systemu emerytalnego w wybranych krajach Europy Środkowo-Wschodniej	48
Grażyna Węgrzyn , Innowacyjność gospodarki Unii Europejskiej a sytuacja na rynku pracy	58
Iwona Kukulak-Dolata , Kształcenie jako instrument rozwoju kapitału ludzkiego w firmie.....	67
Zofia Hasińska, Katarzyna Sipurzyńska-Rudnicka , Wpływ Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej na lokalne rynki pracy.....	82
Elżbieta Siek , Bezrobocie w wybranych krajach Unii Europejskiej w świetle migracji zagranicznych.....	100
Anna Szymczak, Małgorzata Gawrycka , Wybrane aspekty rynku pracy w krajach Grupy Wyszehradzkiej po przystąpieniu do UE	115
Жанна Цауркубуле , Проблемы рынка труда Латвии в контексте европейской интеграции.....	127
Алебина Вишневская , Развитие маркетинговой макросреды латвийского рынка после вступления в ЕС.....	137
Krzysztof Piech , Weryfikacja trafności wybranych prognoz makroekonomicznych w Polsce	152
Joanna Jahn , Wzrost gospodarczy w Unii Europejskiej w przekroju regionalnym	166
Krzysztof Opolski, Piotr Modzelewski , Teoretyczne podstawy oceny absorpcji funduszy strukturalnych Unii Europejskiej – zarys ujęcia systemowego.....	195
Magdalena Wojarska , Fundusze strukturalne jako instrument konwergencji regionalnej na przykładzie Polski.....	209
Piotr Nowak , Rola współpracy terytorialnej w zmniejszaniu dysproporcji rozwojowych Unii Europejskiej	222

Jerzy Ładysz , Wspieranie współpracy transgranicznej i rozwoju regionalnego w Polsce przez mechanizmy finansowe europejskiego obszaru gospodarczego	231
Sylwia Dolzblasz , Rozwój współpracy międzynarodowej na poziomie regionalnym i lokalnym w Europie jako element polityki spójności	243
Piotr Misztal , Wykorzystanie funduszy strukturalnych i efekty polityki regionalnej w nowych krajach członkowskich UE w okresie 2004-2006	253
Katarzyna Surygala , Fundusze strukturalne Unii Europejskiej jako instrument realizacji prorozwojowej funkcji budżetów wybranych gmin województwa dolnośląskiego	265
Anita Richert-Kaźmierska , Środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego a konkurencyjność polskich regionów na przykładzie województwa pomorskiego	280
Andrzej Raczyk, Helena Dobrowolska-Kaniewska , Wstępna ocena realizacji działania 3.4 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na obszarze województwa dolnośląskiego.....	291
Marcin Sobiecki , Wdrażanie SPO ROL na przykładzie działania 2.3 „Odnawia wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”	302
Grzegorz Salwa , Problemy koordynacji przedsięwzięć zgłaszanych do współfinansowania w ramach Funduszu Spójności na przykładzie „Programu ochrony wód zlewni rzek Ślęzy i Oławy” oraz zarządzanie nimi	316
Marek Angowski , Znaczenie środków pomocowych UE w podnoszeniu konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw sektora rolno-spożywczego w województwie lubelskim	329
Małgorzata Dziembała , Konkurencyjność regionów południowego pogranicza Polski	338
Jolanta Taraszkiewicz , Pomoc publiczna a spójność gospodarcza i społeczna Unii Europejskiej	351
Alina Walenia , Rola budżetu samorządu województwa podkarpackiego w finansowaniu rozwoju regionalnego w warunkach członkostwa w UE.....	361
Iwo Augustyński , Pomoc publiczna dla przedsiębiorców w realizacji celów polityki spójności społeczno-gospodarczej	375
Andrzej Kras , Dopuszczalność udzielania pomocy publicznej dla usług o charakterze powszechnym w prawie Unii Europejskiej	382

Summaries

Dariusz Waldziński , Economic Cohesion of the European Union in the Light of the Modern Cultural and Civilization Transformations	24
Urszula Kalina-Prasznic , Economic Controversies over the European Social Model	32

Giuseppe Calzoni , Contemporary Challenges for Social Policy.....	38
Andrzej Prusek , Cohesion of Wages in Conditions of European Integration as Development Challenge for Poland	47
Filip Chybalski , Pension Reform in CEE Countries	57
Grażyna Węgrzyn , Innovation in European Economies and the Situation in Labour Markets.....	66
Iwona Kukulak-Dolata , Education as the Main Tool of the Development of the Human's Capital in the Company	81
Zofia Hasińska, Katarzyna Sipurzyńska-Rudnicka , Wałbrzych Special Economic Zone and its Impact on Local Labour Markets	99
Elżbieta Siek , Unemployment in Selected Countries of the European Union in the Light of Migration Abroad.....	114
Anna Szymczak, Małgorzata Gawrycka , The Chosen Aspects of the Labour Market of The Wysehrad Group Countries after the Accession to EU.....	126
Zhanna Caurkubule , Problems of Labour Market in Latvia in the Context of European Integration	136
Alevtina Vishnevskaja , The Changes of Macroeconomic Conditions in Latvia after European Union's Accession.....	151
Krzysztof Piech , The Verification of Selected Macroeconomic Forecasts Ac- curacy in Poland	165
Joanna Jahn , Economic Growth in the European Union in Regional Section	186
Krzysztof Opolski, Piotr Modzelewski , Appraisal of Absorption of the Structural Funds of the European Union – Theoretical and Systemic Back- ground.....	207
Magdalena Wojarska , Structural Funds as the Instrument of the Regional Convergence on the Example of Poland.....	221
Piotr Nowak , The Role of the Territorial Cooperation in Decreasing of Devel- opment Disproportion in the European Union.....	230
Jerzy Ładysz , Fostering Cross-border Co-operation and Regional Develop- ment in Poland by the European Economic Area Financial Mechanisms	242
Sylvia Dolzblasz , Development of International Co-operation on a Regional and Local Level in Europe as an Element of Cohesion Policy.....	252
Piotr Misztal , Structural Funds' Usage and Regional Policy Effects in the New European Union Member States in Years 2004-2006	264
Katarzyna Surygala , European Funds as an Element of Budgets in Chosen Communities of Lower Silesia and their Influence on Region's Develop- ment	279
Anita Richert-Kaźmierska , Financial Support of European Regional Devel- opment Found and Competitiveness of Polish Regions – on the Example of Pomorskie Voivodeship	290
Andrzej Raczyk, Helena Dobrowolska-Kaniewska , Preliminary Assess- ment of Measure 3.4 Implementation under Integrated Regional Operati- onal Programme in Lower Silesia Voivodeship.....	301

Marcin Sobiecki , Implementation of SPO ROL on the Example of the 2.3 Measure „Development of Rural Regions and Preservation and Protection of Cultural Heritage”	315
Grzegorz Salwa , Problems of Coordination and Management of Undertakings Proposed for Cofinancing within Cohesion Fund on the Example of Protection of Water of the Sleza and Olava Rivers Programme	328
Marek Angowski , The Importance of EU Supporting Funds in Competitiveness Improvement of Agri-Food Sector’s S&M Enterprises in Lublin Region	337
Małgorzata Dziembala , Competitiveness of the Regions of Poland’s Southern Borderland	350
Jolanta Taraszkiewicz , State Aid and Social-Economic Cohesion in the European Union	360
Alina Walenia , The Role of the Budget of the Podkarpackie Region in Financing Regional Development in the Scope of EU Membership	374
Iwo Augustyński , Role of State Aid in Cohesion Policy	381
Andrzej Kras , The Admissibility of State Aid for Services of General Interest in European Law	392

Anita Richert-Każmierska

Politechnika Gdańska

ŚRODKI EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU ROZWOJU REGIONALNEGO A KONKURENCYJNOŚĆ POLSKICH REGIONÓW NA PRZYKŁADZIE WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

1. Wstęp

Polityka spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej jest filarem polityki gospodarczej Unii Europejskiej. Formułuje wytyczne co do zakresu i sposobu dysponowania instrumentami finansowymi Unii, w tym Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Polityka spójności koncentruje się nie tylko na zagadnieniach redukcji istniejących dysproporcji rozwojowych na poziomie regionalnym i państw członkowskich, ale nade wszystko na tworzeniu warunków do rozwoju – kształtowaniu konkurencyjności danego terytorium.

Celem opracowania jest prezentacja istoty unijnej polityki spójności oraz jej oddziaływania na kształtowanie konkurencyjności polskich regionów. Zaprezentowano możliwości, jakich polskim regionom – w związku z przyjętą metodyką działania i pulą dostępnych środków – dostarcza Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. W opracowaniu sformułowano hipotezę, że mimo braku wyników badań potwierdzających przyczynowo-skutkowy związek wydatkowania środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i poziomu konkurencyjności polskich regionów odgrywa on istotną rolę we wzmacnianiu tej konkurencyjności.

2. Unijna polityka spójności a kwestia konkurencyjności regionów

Od momentu powołania Wspólnoty Europejskiej idea spójności społeczno-gospodarczej i terytorialnej była podstawowym kryterium podejmowania wszelkich decyzji dotyczących jej dalszego rozwoju. Zapisana w Traktacie rzymskim troska o „wzmocnienie jedności swoich systemów gospodarczych i zapewnienie ich har-

monijnego rozwoju poprzez zmniejszenie istniejących różnic między poszczególnymi regionami oraz usuwanie opóźnień mniej uprzywilejowanych regionów”¹ znalazła swoje potwierdzenie i kontynuację m.in. w zapisach Traktatu z Maastricht² (oraz Strategicznych Wytycznych Wspólnoty na lata 2007-2013)³.

Polityka spójności gospodarczej ma przyczynić się do ograniczenia istniejących między poszczególnymi państwami członkowskimi oraz regionami dysproporcji gospodarczych, mierzonych m.in. wartością PKB *per capita*, poziomem nowoczesności i wydajności gospodarek krajowych i regionalnych, zaopatrzeniem w infrastrukturę (sieci transportowe, telekomunikacyjne i energetyczne), poziomem inwestycji w nowoczesne technologie oraz skutecznością pozyskiwania inwestycji zagranicznych, strategicznych z punktu widzenia rozwoju regionu i kraju.

Działania na rzecz zapewnienia spójności społecznej zorientowane są na realizację dwóch celów: poprawę warunków życia i pracy mieszkańcom państw członkowskich Unii oraz wzmocnienie jakości kapitału ludzkiego jako zasadniczego czynnika rozwoju gospodarczego. Głównymi miernikami pogłębiania spójności w tym zakresie są: stopa bezrobocia i sytuacja na rynku pracy, wskaźnik ubóstwa, poziom rozwarstwienia społeczeństwa oraz poziom i struktura marginalizacji społecznej.

Polityka spójności terytorialnej stanowi uzupełnienie i wzmocnienie polityki spójności społeczno-gospodarczej. Ma niwelować skutki funkcjonowania na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym modelu centrum–peryferie oraz zapobiegać powstawaniu tego typu podziałów w przyszłości.

Koncepcja unijnej polityki spójności nie ogranicza się do działań na rzecz wyrównywania istniejących dysproporcji społecznych i gospodarczych między najbiedniejszymi i najbogatszymi państwami członkowskimi, ale przyjmuje model konwergencji, tj. systematycznego zbliżania poziomu wskaźników społeczno-gospodarczych państw członkowskich Unii do wspólnej średniej⁴. „To oznacza działania na rzecz budowania potencjału rozwojowego gospodarek krajowych i regionalnych, zdolnego stawić czoła konkurencji. W tym ujęciu konkurencyjność i spójność zostają umieszczone na tej samej trajektorii i wzajemnie się wzmacniają”⁵. W tak definiowanej polityce spójności konkurencyjność jest równocześnie jej fundamentem i miernikiem skutecznego wdrożenia.

¹ Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską. Wersja skonsolidowana. Official Journal of the European Communities C325/33 z dnia 24 grudnia 2002 r., s. 39, 103-105.

² Traktat o Unii Europejskiej. Wersja skonsolidowana. Official Journal of the European Communities C325/5 z dnia 24 grudnia 2002 r., s. 9-10.

³ Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne wytyczne Wspólnoty na lata 2007-2013. Komunikat Komisji. COM(2005)/0299, Bruksela 7 lipca 2005 r.

⁴ *Słownik Języka Polskiego*, <http://sjp.pwn.pl/lista.php?co=konwergencja> (stan na dzień 20.05.2007).

⁵ D. Hübner, *Spójność i konkurencyjność – czy można je połączyć?*, IV Kongres Polskiego Forum Strategii Lizbońskiej, Warszawa 13 października 2006, <http://www.pfsl.pl/news.php?id=323> (stan na dzień 10.03.2007).

Wraz z poszerzaniem Unii Europejskiej o kolejne państwa członkowskie, pogłębianiem procesów integracyjnych oraz rosnącą troską o spójność społeczno-gospodarczą zasadniczą przestrzenią aktywności na rzecz urzeczywistnienia modelu konwergencji stał się region. W polityce spójności na okres programowania 2007-2013, w ramach celu *Konwergencja*, to właśnie region typu NUTS 2 (w Polsce województwo) ustanowiono podmiotem interwencji.

Metodyka osiągnięcia celu, tj. zmniejszenia istniejących między regionami dysproporcji społeczno-gospodarczych oraz wprowadzenia ich na ścieżkę trwałego rozwoju, opiera się przede wszystkim na mobilizowaniu i wzmacnianiu endogenicznych zdolności regionów⁶. Proponowane instrumentarium to m.in.: inwestycje produkcyjne przyczyniające się do tworzenia i ochrony trwałych miejsc pracy, inwestycje w infrastrukturę, promocja przedsiębiorczości, inwestycje w rozwój sfery badawczo-rozwojowej oraz wdrażanie efektów pracy podmiotów tej sfery, rozwój społeczeństwa informacyjnego itp.

W obecnym okresie programowania 2007-2013, polityka spójności w ramach celu pierwszego obejmuje wszelkie działania, zarówno na szczeblu ogólnoeuropejskim, państwa członkowskiego, jak i regionu, sprzyjające budowie i wzmocnieniu konkurencyjności regionu. Konkurencyjność jako główna determinanta rozwoju gospodarczego, w tym rozwoju regionalnego, tzw. warunek wystarczający rozwoju umożliwiający regionom (państwom) wejście na ścieżkę trwałego rozwoju, stanowi klucz do sukcesu unijnej polityki spójności.

Konkurencyjność regionu jest w tym miejscu rozumiana jako budowanie trwałej zdolności do wzrostu, zdolności do tworzenia nowych miejsc pracy, zdolności do zapewnienia korzystnego miejsca w nowym międzynarodowym podziale pracy⁷.

W literaturze przedmiotu pojęcie konkurencyjności regionu bywa definiowane w różny sposób, różne metody służą także do jej pomiaru (por. tab. 1).

A. Klasik proponuje definiowanie konkurencyjnego regionu w formie triady komplementarnych znaczeń⁸:

- jako obszar uznawany za atrakcyjny przez różnych – obecnych i potencjalnych – użytkowników, w tym: mieszkańców, inwestorów, turystów, organizacje otoczenia biznesu, organizacje i instytucje społeczne itp.;
- jako obszar, który wytwarza i utrzymuje środowisko zachęcające i promujące biznes oraz podnoszące standard i jakość życia;
- jako obszar o ponadprzeciętnych wynikach ekonomiczno-finansowych i społeczno-kulturowych.

⁶ Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 31/07/2007 L210/1, art. 4.

⁷ D. Hübner, wyd. cyt.

⁸ A. Klasik, *Przedsiębiorczość i konkurencyjność a rozwój regionalny. Podstawy teoretyczne i metodologiczne*, [w:] A. Klasik (red.), *Przedsiębiorcze i konkurencyjne regiony w perspektywie spójności przestrzeni europejskiej*, AE, Katowice 2006, s. 33-34.

Tabela 1. Dwie główne idee konkurencyjności regionu

Konkurencyjność regionu	Konkurencyjność jako przewaga lub dystans	Konkurencyjność jako atrakcyjność lub repulsywność
Istota konkurencyjności	Konkurencyjność jako wypadkowa mocnych stron regionu	Konkurencyjność jako kombinacja atutów wyróżniających region
Rodzaj konkurencyjności	Konkurencyjność ogólna regionu i/lub konkurencyjność regionu w określonej dziedzinie	Konkurencyjność specyficzna regionu znamionująca jego unikatowość
Metody analizy konkurencyjności	Analiza porównawcza i ranking regionów. Benchmarking regionów	Analiza atrakcyjności regionu. Identyfikacja tożsamości regionalnej

Źródło: A. Klasik, wyd. cyt., s. 28.

Konkurencyjność regionów jest immanentną cechą unijnej polityki spójności. W okresie programowania 2007-2013 jest zarazem priorytetem i celem aktywności funduszy strukturalnych.

3. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego instrumentem wzmacniającym konkurencyjność polskich regionów

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) – jeden z Funduszy Strukturalnych – jest podstawowym instrumentem realizacji unijnej polityki spójności w okresie programowania 2007-2013.

Głównym celem działań Funduszu jest „przyczynianie się do korygowania podstawowych dysproporcji regionalnych we Wspólnocie. [...] Zmniejszanie różnic w poziomie rozwoju poszczególnych regionów oraz zmniejszanie stopnia, w jakim regiony najmniej uprzywilejowane [...] są opóźnione w rozwoju”⁹. W swoich działaniach, intencją legislatora, Fundusz kieruje się priorytetem zwiększania konkurencyjności i innowacyjności, tworzenia i ochrony trwałych miejsc pracy oraz zasadami zrównoważonego rozwoju.

Od 1 maja 2004 roku Polska jako kraj członkowski UE korzysta ze wsparcia Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

W okresie programowania 2004-2006 Polska wydatkowała środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach czterech programów: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR), Sektorowy Program Ope-

⁹ Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 31/07/2007 L210/1.

racyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO-WKP), Sektorowy Program Operacyjny Transport (SPO-T) oraz Program Operacyjny Pomoc Techniczna (PO-PT). Łącznie środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, dostępne w ramach tych programów, to około 5 miliardów euro (por. tab. 2).

Tabela 2. Środki EFRR dostępne dla Polski w okresie 2004-2006

Program operacyjny	Środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na realizację danego programu (mln euro)
ZPORR	2530,1
SPO-WKP	1251,1
SPO-T	1163,4
Łącznie	4944,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z dokumentów programów operacyjnych, <http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl> (stan na dzień 15.03.2007).

W obecnym okresie programowania 2007-2013 środki Funduszu będą dostępne w ramach: Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (PO-RPW), Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (PO-IiŚ), Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (PO-IG), 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO), Programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna (PO-PT). Środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego dostępne dla Polski w tym okresie to ok. 41 mld euro (por. tab. 3).

Tabela 3. Środki EFRR dostępne dla Polski w 2007-2013

Program operacyjny	Środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na realizację danego programu (mln euro)
PO-RPW	2273,8
PO-IiŚ	6337,2
PO-IG	8254,9
16 RPO	15 900,0
Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej	7750,0
Łącznie	40 515,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z dokumentów programów operacyjnych, <http://www.fundusze-strukturalne.gov.pl> (stan na dzień 21.05.2007).

Jest jeszcze za wcześnie, tzn. zbyt mało projektów współfinansowanych ze środków Funduszu w okresie 2004-2006 zakończono, a ich efekty nie zaczęły być jeszcze w pełni odczuwalne, by kategorycznie wskazywać na przyczynowo-skutkowy związek absorpcji środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i wzrostu poziomu konkurencyjności polskich regionów. Niemniej od 2004 r., tj. wejścia Polski w struktury Unii, odnotowuje się pozytywne zmiany w polskiej gospodarce, m.in.: nastąpiło znaczne przyspieszenie wzrostu gospodarczego, wzrosła aktywność eksportowa polskich przedsiębiorstw na rynku unijnym (to spowodowało korzystne zmiany w strukturze bilansu płatniczego), obserwuje się znaczące ożywienie inwestycyjne.

W perspektywie regionalnej¹⁰ – dzięki wydatkowaniu środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, pozostałych Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności – najbardziej widoczne są działania aktywizujące przedsiębiorstwa, szczególnie sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MSP), inwestycje w rozwój infrastruktury technicznej – przede wszystkim transportowej, rozwój ośrodków naukowo-badawczych itp.

Wśród działań współfinansowanych w okresie 2004-2006 ze środków Funduszu na rzecz aktywizacji przedsiębiorstw, głównie sektora MSP, znalazły się m.in.:

- wsparcie bezpośrednie, tj. dofinansowanie inwestycji w majątek trwałe, przedsięwzięcia nowatorskie i innowacyjne, zakup usług doradczych;
- wsparcie pośrednie, tj. tworzenie i współfinansowanie działalności instytucji otoczenia biznesu (inkubatory przedsiębiorczości, akademickie inkubatory przedsiębiorczości, parki naukowo-technologiczne itp.), tworzenie i powiększanie funduszy kapitału zaangażowanego, funduszy pożyczkowych, funduszy poręczeń kredytowych itp.;
- budowa sieci współpracy i metodyki transferu technologii z instytucji naukowo-badawczych i prorozwojowych do biznesu;
- rozwój kanałów przekazu informacji i form współpracy przedsiębiorców z władzami samorządowymi i urzędnikami administracji samorządowej (głównie dzięki nakładom na rozwój *e-government* na poziomie samorządowym).

Do kluczowych mierników oceny potencjału rozwojowego regionu należy dostępność i jakość infrastruktury, w tym przede wszystkim infrastruktury transportowej¹¹. Projekty, które uzyskały wsparcie Funduszu w okresie 2004-2006 dotyczyły m.in.:

- modernizacji linii kolejowych w relacjach pomiędzy aglomeracjami miejskimi;
- budowy, rozbudowy i modernizacji dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych;
- modernizacji taboru transportu publicznego;

¹⁰ Wszystkie polskie regiony spełniają kryterium PKB *per capita* mniejszego niż 75% w stosunku do średniej unijnej, co kwalifikuje je do objęcia pomocą w ramach Celu 1 polityki spójności, w znacznej części finansowanego właśnie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne wytyczne Wspólnoty na lata 2007-2013. Komunikat Komisji. COM(2005)/0299, Bruksela 7 lipca 2005 r.

¹¹ Ilość i jakość infrastruktury transportowej (liniowej i węzłowej), stanowiącej podstawę wskaźnika tzw. dostępności przestrzennej.

- inwestycji w rozwiązania infrastrukturalne i organizacyjne na rzecz wzrostu bezpieczeństwa ruchu drogowego itp.

Ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego realizowane są także projekty na rzecz wzmocnienia infrastruktury instytucjonalnej w regionach. Dotyczą one tworzenia regionalnych sieci współpracy w tzw. trójkacie partnerstwa¹².

Partnerstwo może w tym przypadku przyjmować różną formułę. Oznacza to, że z jednej strony może polegać ono na powołaniu odrębnej jednostki organizacyjnej w formie stowarzyszenia, fundacji itp. Może też odnosić się do wspólnego, acz niesformalizowanego podmiotowo, podejmowania działań na rzecz rozwoju regionu, np. przez współfinansowanie określonych projektów w tzw. części własnej przez partnerów prywatnych. Może wreszcie oznaczać określone postawy i procedury w procesie podejmowania decyzji o znaczeniu strategicznym, tj. uwzględniające interesy innych „użytkowników” regionalnej przestrzeni i/lub konsekwencje takich decyzji dla całego regionu.

W polskie regiony do końca marca 2007 roku „wpompowano” niemal 7,5 mld PLN środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego¹³. I choć nie ma wyników badań w zakresie bezpośredniego oddziaływania Funduszu na poziom konkurencyjności polskich regionów, takie oddziaływanie występuje. Regiony, dzięki odpowiednio wdrażanym dobrym projektom współfinansowanym ze środków EFRR, mają niepowtarzalną szansę na wzmocnienie swojej konkurencyjności i przyspieszenie rozwoju.

4. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w województwie pomorskim

Województwo pomorskie jest jednym z najbardziej konkurencyjnych regionów Polski. W Rapocie Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową „Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005”¹⁴ zajmuje 7. lokatę po województwach: śląskim, mazowieckim, małopolskim, wielkopolskim, dolnośląskim i łódzkim. Podregion gdański charakteryzuje się z kolei najwyższym wskaźnikiem atrakcyjności inwestycyjnej dla działalności usługowej oraz zaawansowanej technologicznie.

Na podstawie kompleksowych badań metodą wskaźników przyrodniczych Perkała, przeprowadzonych z wykorzystaniem danych na koniec 2003 r., B. Namysłak¹⁵

¹² A. Wiktorowska (red.), *Komunikacja i współpraca sektorów w gminie*, Municipium, Warszawa 2000, s. 25-30.

¹³ Informacja o stanie realizacji programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej (w okresie od 1 stycznia do 31 marca 2007 r.) Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, kwiecień 2007, <http://www.mrr.gov.pl> (stan na dzień 30.05.2007).

¹⁴ T. Kalinowski (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005*, IBnGR, Gdańsk 2005.

¹⁵ B. Namysłak, *Konkurencyjność regionów w ujęciu teoretycznym. Próba oceny poziomu konkurencyjności regionów w Polsce*, [w:] A. Klasik (red.), *Przedsiębiorcze i konkurencyjne regiony...*, s. 57-75.

sklasyfikowała województwo pomorskie na 5. pozycji pod względem konkurencyjności, tuż za województwami: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim. Województwo pomorskie wraz z województwami dolnośląskim i wielkopolskim tworzyły tzw. drugą klasę atrakcyjności – regiony o wysokim poziomie konkurencyjności.

Wzmocnieniu pozycji konkurencyjnej województwa pomorskiego mają służyć projekty realizowane w ostatnich latach w regionie, współfinansowane ze środków Funduszy Strukturalnych. Pomorskie należy do tych regionów w Polsce, które wykazywały się najwyższym stopniem absorpcji unijnej pomocy ze środków Funduszy Strukturalnych w okresie 2004-2006. Najbardziej uwidacznia to analiza poziomu płatności w ramach programu ZPORR.

Tabela 4. Wartość umów podpisanych przez wojewodę pomorskiego o dofinansowanie projektów w ramach Priorytetu I, III i IV ZPORR (stan na dzień 31 grudnia 2006 r.)

Priorytet/działanie	Wartość projektu (PLN)	Kwota dofinansowania EFRR (PLN)
Priorytet 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionalnej		
1.1. Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego	297 911 355,34	192 055 271,54
1.2. Infrastruktura ochrony środowiska	81 357 189,09	49 190 940,14
1.3. Regionalna infrastruktura społeczna	88 506 412,13	38 798 519,91
1.4. Rozwój turystyki i kultury	264 799 583,41	57 061 494,89
1.5. Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego	29 148 327,50	21 624 573,00
1.6. Rozwój transportu publicznego w aglomeracjach	269 848 783,29	101 277 898,99
Ogółem Priorytet 1	1 031 571 650,76	460 008 698,47
Priorytet 3. Rozwój lokalny		
3.1. Obszary wiejskie	133 932 839,12	87 473 903,22
3.2. Obszary podlegające restrukturyzacji	36 199 430,63	26 049 664,01
3.3. Zdegradowane obszary miejskie, przemysłowe i powojaskowe	41 837 090,86	23 521 404,90
3.5. Lokalna infrastruktura społeczna	48 632 471,00	24 495 100,18
Ogółem Priorytet 3	260 601 831,61	161 540 072,31
Priorytet 4. Pomoc techniczna		
Ogółem Priorytet 4	5 033 355,69	3 771 422,23
Wartość łączna Priorytety 1, 3 i 4	1 297 206 838,06	625 270 193,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego [http://www.dpr.woj-pomorskie.pl/images/dyn/BIP_umowy__stan_na_31\[1\].12._2006r..xls](http://www.dpr.woj-pomorskie.pl/images/dyn/BIP_umowy__stan_na_31[1].12._2006r..xls) (stan na dzień 22.05.2007).

Według danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego na dzień 31 marca 2007 roku, w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego rozdysponowano ok. 11 mld PLN, tj. podpisano z beneficjentami umowy o dofinansowanie na wartość równą około 97,5% środków dostępnych w programie. Wartość dokonanych refundacji z kont programowych wyniosła natomiast 5,2 mld PLN, co jest równe około 45,3% całkowitej realizacji zobowiązań ZPORR w latach 2004-2006. W województwie pomorskim udział ten wynosił 53%, co pozwoliło sklasyfikować je na 6. miejscu, tuż za województwami: małopolskim, lubuskim, świętokrzyskim, podlaskim i kujawsko-pomorskim¹⁶.

Według danych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego na dzień 31 grudnia 2006 roku, wartość umów podpisanych przez wojewodę pomorskiego o dofinansowanie projektów w ramach programu ZPORR¹⁷ przekroczyła kwotę 1 297 mln PLN, przy czym współfinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przekroczyło wartość 625 mln PLN (por. tab. 4).

Tabela 5. Przyjęte wnioski przez ARP S.A. w podziale na programy (stan na dzień 13.11.2006)

Program	Liczba złożonych wniosków	Liczba podpisanych umów	Wartość podpisanych umów (PLN)
ZPORR 3.4.	449	182	18 069 901
SPO-WKP 2.1.	345	164	4 148 427
SPO-WKP 2.3.	1252	154	78 021 380
Ogółem	2046	500	100 239 708

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Agencji Rozwoju Pomorza S.A., http://www.arp.gda.pl/pl/dokumenty/podsumowanie_2003_2006 (stan na dzień 14.04.2007).

Agencja Rozwoju Pomorza SA, jako Regionalna Instytucja Finansująca, gospodarująca m.in. środkami EFRR skierowanymi do przedsiębiorców, do końca listopada 2006 r. przyjęła ponad 2000 wniosków dotyczących wsparcia pomorskich przedsiębiorców ze środków Funduszu (por. tab. 5).

5. Podsumowanie

Konkurencyjność regionów w Polsce w porównaniu z innymi regionami Unii jest niska. Niezadowalający jest poziom podstawowych mierników konkurencyjności regionalnej:

- innowacyjności¹⁸,
- rozwoju instytucjonalnego oraz kapitału społecznego,

¹⁶ Informacja nt. stanu realizacji ZPORR – stan na dzień 31 marca 2007 r., <http://www.zporr.gov.pl/Stan+realizacji+ZPORR/> (stan na dzień 25.04.2007).

¹⁷ Priorytety 1, 3 i 4 (bez działania 3.4.).

¹⁸ European Innovation Scoreboard 2007. Comparative Analysis of Innovation Performance. ProInnoEurope <http://www.proinno-europe.eu>, 2008 (stan na dzień 10.04.2008).

- jakości infrastruktury podstawowej,
- poziomu przedsiębiorczości, swobody gospodarczej oraz obsługi sektora MSP¹⁹,
- bezpośrednich inwestycji zagranicznych²⁰.

Potwierdza to fakt, że zarówno w okresie programowania 2000-2006 (dla Polski 2004-2006), jak również 2007-2013 każde z 16 województw zostało zakwalifikowane do wsparcia w ramach Celu 1 polityki spójności, tj. pomocy adresowanej do najuboższych regionów Unii.

Bezspornie sposobem na wzmocnienie konkurencyjności regionów jest inwestowanie w potencjał wzrostu – czynniki decydujące o konkurencyjności – z wykorzystaniem Funduszy Strukturalnych, szczególnie EFRR.

Pozytywne skutki tak realizowanej polityki spójności są już widoczne m.in. w województwie pomorskim, gdzie dzięki inwestycjom w infrastrukturę transportową (drogi, mosty, porty morskie i lotnicze, terminale portowe itp.), wsparciu dla przedsiębiorstw sektora MSP i szeroko pojętemu rozwojowi *e-commerce* systematycznie zwiększa się wskaźnik dostępności przestrzennej, liczba i wartość inwestycji (w tym w sektorze tzw. wysokiej techniki), sprawność działania administracji samorządowej itp.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego wydatkowany zgodnie z celami i zasadami jest instrumentem umożliwiającym uruchomienie endogenicznych mechanizmów rozwoju w regionach. W perspektywie średnio- i długookresowej daje szansę wywołania w regionach „efektu śnieżnej kuli”.

Tworzenie, przy współfinansowaniu EFRR, warunków do rozwoju dostarcza korzyści nie tylko w postaci „chwilowej” poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej regionu i zbliżenia wartości mierników jego rozwoju gospodarczego do średniej unijnej. To podejście strategiczne, oddziałujące na konkurencyjność regionu w przyszłości, na jego zdolność zachowania spójności z ogólnymi trendami społeczno-gospodarczymi w Unii.

O roli, jaką EFRR odgrywa w rozwoju naszych regionów, świadczy chociażby to, że przekazuje on do dyspozycji władz regionalnych i centralnych w okresie programowania 2007-2013 około 41 mld euro. Środki te mogą zadecydować o znaczącym wzroście konkurencyjności polskich regionów.

Literatura

Atrakcyjność inwestycyjna Europy, Ernst&Young 2007, <http://www.paiz.gov.pl> (stan na dzień 10.04.2008).

Doing Business 2008, The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, Washington 2007.

¹⁹ *Doing Business 2008*, The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank, Washington 2007.

²⁰ *Atrakcyjność inwestycyjna Europy*, Ernst & Young 2007, <http://www.paiz.gov.pl> (stan na dzień 10.04.2008).

- European Innovation Scoreboard 2007. Comparative Analysis of Innovation Performance. ProInno-Europe <http://www.proinno-europe.eu>, 2008 (stan na dzień 10.04.2008).
- Hübner D., *Spójność i konkurencyjność – czy można je połączyć?*, IV Kongres Polskiego Forum Strategii Lizbońskiej, Warszawa 13 października 2006, <http://www.pfsl.pl/news.php?id=323> (stan na dzień 10.03.2007).
- Informacja nt. stanu realizacji ZPORR – stan na dzień 31 marca 2007 r., <http://www.zporr.gov.pl/Sta-n+realizacji+ZPORR/> (stan na dzień 25.04.2007).
- Informacja o stanie realizacji programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej (w okresie od 1 stycznia do 31 marca 2007 r.). Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, kwiecień 2007, <http://www.mrr.gov.pl> (stan na dzień 30.05.2007).
- Kalinowski T. (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2005*, IBnGR, Gdańsk 2005.
- Klasik A., *Przedsiębiorczość i konkurencyjność a rozwój regionalny. Podstawy teoretyczne i metodologiczne*, [w:] A. Klasik (red.), *Przedsiębiorcze i konkurencyjne regiony w perspektywie spójności przestrzeni europejskiej*, AE, Katowice 2006.
- Namyślak B., *Konkurencyjność regionów w ujęciu teoretycznym. Próba oceny poziomu konkurencyjności regionów w Polsce*, [w:] A. Klasik (red.), *Przedsiębiorcze i konkurencyjne regiony w perspektywie spójności przestrzeni europejskiej*, AE, Katowice 2006.
- Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne wytyczne Wspólnoty na lata 2007-2013. Komunikat Komisji. COM(2005)/0299, Bruksela 7 lipca 2005 r.
- Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej 31/07/2007 L210/1.
- Słownik Języka Polskiego*, <http://sjp.pwn.pl/lista.php?co=konwergencja> (stan na dzień 20.05.2007).
- Traktat o Unii Europejskiej. Wersja skonsolidowana. Official Journal of the European Communities C325/5 z dnia 24 grudnia 2002 r.
- Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską. Wersja skonsolidowana. Official Journal of the European Communities C325/33 z dnia 24 grudnia 2002 r.
- Wiktorowska A. (red.), *Komunikacja i współpraca sektorów w gminie*, Municipium, Warszawa 2000.

FINANCIAL SUPPORT OF EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FOUND AND COMPETITIVENESS OF POLISH REGIONS – ON THE EXAMPLE OF POMORSKIE VOIVODESHIP

Summary

The main aim of this paper is to show the essence of EU Cohesion Policy and its influence on the regional competitiveness. The author presents the diagnosis of European Regional Development Fund experiences with the increasing of competitiveness of Polish regions. Positive results of ERDF funds used up to now in Polish regions are showed on the Pomorskie voivodeship example.

